

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.—. Za vsa druge države in Ameriko K 5'60.— Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljal na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inserate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimi dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — **Inserati:** štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslani in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavi: „Sava“, Kranj

Cekovni račun pri c. kr. pošto-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Mir na zemlji.

„Bili pa so pastirji na polju, ki so pasli svoje črede. In angel Gospodov je stopil med nje ter svetloba Gospodova jih je obdajala, a bali so se. Angel pa jim reče: Ne bojte se!“

Temno leži polje, na vzhodu in na zahodu gospoduje mráz in ljudje so na tem polju, a oni ne pasejo, nego moré. Obmolknili so zvonovi, niti sveča ne gori na drevescu, stanovanja miroljubnih ljudi pa plamene rdeče proti temnemu nebu. Kroglice žvižgajo, strojne puške pojo svojo smrtno pesem, otroška roka ne boža ljubega lica, ni čuti veselega ukanja, iz očesa ne odseva božični svit, le zemlja stoka, granate vdarjajo, šrapneli žvižgajo, kroglice brenče — ali velja to meni ali tebi? To je božič na zemlji letošnje leto.

Morda pa vzdrži te svete dni divja vojska svoj dih. Morda se bodo narodi spomnili na Onega, ki je s svojim rojstvom, s svojo smrtjo prinesel mir na krvavo zemljo, morda se bodo klanjali svitlobi, ki obdaja rojstvo Gospodovo. Potem bodo pač milijoni onih, ki so daleč od domačega ognjišča, daleč od domovine, prižgali zeleno vejico, brali pisma svojcev in se spominjali onih, ki niso več med njimi, katere je Bog blagoslovil, ker so umrli kot žrtve, liki On, ki se je porodil v jaslih pred skoro dvatisoč leti. Tudi k tem bo pristopil angel Gospodov, a v njih srcih ni bojazni nego mir.

Na polju se je zgodilo oznanjenje, na polju se bo letos porodil Kristus v tisočih srcih. Tako čista svitloba je obdajala angela, ki je prinesel oznanjenje, da so se nevedneži bali, dasiravno je oznanjeval le veselje. In angel, ki oznanjuje današnji čas je istotako obdan od čiste svetlobe. Kakor sv. Mihael z britkim mečem v roki stoji in ne donaša bojazni, nego mir. Kdor je storil, kar je mogel, bo živel mir sredi vojske in pogled na resnega božjega sla, na smrt, bo le ojačil njegovo srce in mu prinesel dušni mir.

Blaženo je bilo oznanjenje, namenjeno mirnemu razvoju. Naše rokodelstvo pa je sedaj pobijanje, naš posel razdiranje, naša roka uravnava topove, ki bruhajo pogin in oko naše meri na sovražnikove prsi. In vendar je Kristus rojen za vse,

in vsem se oznanjuje mir in vsi smo otroci enega Boga in ene zemlje in vsi smo bratje med seboj.

A vseeno: Ne bojte se! Življenje je boj, svet je vojna in v srcih se bojuje Bog proti satanu. Kdor se bori za dobro, se bori za Boga. Saj smo bili mirni vzgojitelji in graditelji. Kdo se je bolje trudil za mir nego On, čigar beseda je pozvala v boj naše armade. A zunaj okoli hiš se plazi volk, z zavistjo, poželenjem, in nevošljivostjo v srcu in hoče v svoji besnosti pogoltniti vse, kar smo vstvarili in pridobili v miru. In pravi pastir je tudi branitelj svoje črede. Meč naj dela za mir. Tako so že naši pradedje umeli oznanjenje in šli so v boj proti satanovi zvijači, umirajoč so padli in bili povišani na desnici Izveličarjevi.

O tem pripoveduje že stara legenda. Nekdaj je učenec Jezusov jahal domov od smrtne postelje blaženo umrlega. Konj je poznal pot in učenec se mu je prepustil ter govoril z Bogom. Ko pa je spregledal, je zapazil, da ga konj zanaša čim globokeje v gozd.

Konj se ni dal odvrniti od te smeri in proseče je gledal svojega gospoda. Tako je učenec jahal vedno višje, kajti gozd se je pospel v hrib. Mesec se je zasvetil in na golem vrhu je učenec zagledal vso divjo gozdno zverjad, krvavečih oči in odprtih žrel. V sredi njih pa je stal nekdo, višji od najvišjega drevesa ter držal v roki žarečo bakljo. Bližje in bližje je prihajal duhovnik a divja zverjad se ni ganila in spoznal je, da niso istinite živali. Le konj se je tresel in pot ga je pokrival.

Oglasil se je zvonec iz globine in žalostno ter opotekajoč se so jele črede cele dežele premikati se mimo strašnega. Ta pa je semtertja zamahnil z bakljo proti tej ali oni živali, da je zverjad zatulila poželenja in zaznamovana žival vztrepetala kakor bi že čutila zobe v svojem mesu. In najzadnje je prišla na vrsto duhovnikova živina, od krave do psa in kot zadnji je stopil v vrsto tudi konj, ki ga je jezdil duhovnik. Ko pa je šel mimo zlega duha in je hotel le-ta dvigniti bakljo, povzdignil je učenec križ in vse se je pogreznilo z ropotom in tulenjem. Le sam je ostal na vrhu hriba, in sneg naokrog ni bil razrit. Tako je spoznal, kaj hoče Gospod od njega. Poklical je

vse može, ki so umeli sukati orožje in miroval ni prej, dokler ni iztrebil vse nočne divje zverjadi. Mir oznanjenja je treba priobiti: varstvo neoboroženim, obramba slabotnim, mir graditeljem in meč razdiralcem!

Temna so pota božja in vojna je eden teh potov. Tudi danes stoji vojak ob vojaku v polni edinosti, da brani mir zavoljo vesti in obrambe domovine. Zato pa govori Oni, ki je bil to noč rojen: „Za menoj v boj za svetlobo in resnico. Z vašimi telesi je treba graditi pot prostosti in luči in če ni drugače tudi z vašo smrtjo. Borilci ste za Boga in za domovino, da se uresniči oznanjenje angelovo: Mir ljudem na zemlji in čast Bogu v višavah!“

Svetovna vojna.

Avstrijsko-ruska vojna.

Naše armade zasledujejo poražene Ruse na celi fronti.

Poražene ruske glavne sile zasledujemo na celi čez 400 km dolgi bojni fronti od Krosna do izliva Bzure.

Dne 18. decembra smo vrgli sovražnika tudi iz njegovih pozicij ob severnem obnožju Karpatov med Krosnom in Zakliczynom. Ob spodnjem Dunajcu se borijo zavezniške čete s sovražnimi zadnjimi četami.

V južni Poljski se je vršilo prodiranje doslej brez večjih bojov. C. in kr. pehotni polk Viljem I., nemški cesar in pruski kralj št. 34 je vzel Petrokov v naskoku, oddelki Nagy-Seebenskega pehotnega polka št. 31 pa so v naskoku osvojili Przedborz.

Junaška pršemyslska posadka uspešno nadaljuje boje v širšem polju pred trdnjavo.

Ruski odpor na črti Krosno-Zakliczyn.

Naše čete, ki so prodrle preko črte Krosno-Zakliczyn so zadele včeraj na močan odpor. Tudi ob dolonjem Dunajcu se vrše srditi boji. Ruske zadnje čete, ki se žilavo upirajo na zapadnem obrežju reke, smo skoraj popolnoma preprodili.

PODLISTEK.

Vladislav Reymont:

Med potjo.

Začudeno ga je pogledala družina, a rekel ni nič, vzela ključ in šel v svojo sobo. Tak, kakor je bil, se je vrgel na posteljo in obležal. Leno so bežale ure, a on je ležal nem ter se ni mogel otresti boli in koprnenja, ki mu je polnilo srce. V mukah se je krčil na ležišču, in stezal roke prosič rešitve. — ožganimi ustnicami je beračil usmiljenja, a ostala je bol, ostala je osamelost in rešilo ga ni usmiljenje. Zelenkasta megla, polna rdečih refleksov je počasi prodirala skozi zamrle šipe v sobo, in zatoniло je takorekoč vse v pozabljenost. In duša se mu je zatopila v leta blodenj, v odlomke minulega življenja, v večno ubožstvo brezdomovinca, katerega meče usoda iz kota v kot. Že štiri leta je bil tu prikovan na nevažno, slabo plačano mesto boljšega delavca. A bil je to za njega blažen kraj, zakaj tu je lahko mirno sedel in zdelo se je, da je neusmiljena usoda nehala ga preganjati. Dobro mu je bilo tu. Sprijaznil se je bil s kmeti in hitro se je tudi sam pokmetil. Izogibal se je tovarišev v mestu, nikamor ni šel, ker ni vedel v kako svrhu in kam naj bi hodil. Le strahoma je včasih mislil na to, da bi ga mogli od tu prestaviti na drugi konec proge. Kmetje so ga imeli radi, kajti dober je bil z delavci, a tudi on je ljubil to vas in njene ljudi. Počasi je pozabljaj drugi svet in druge ljudi in tudi svojo osamelost.

Sele današnji dan mu je odprl že skoro zaceljene rane ter ga navdal z globoko bolešjo spoznanja, da nima niti rodbine, niti prijateljev, niti enega zvestega srca. Bil je sam!

Misli so mu blodile po svetu, da iščejo sorodno srce, bližnjo dušo, a padle so kakor hipno počena struna in bolešno je zaječal . . . „Sam!“ Prišel je hoditi po sobi gorindol, da uteši ginjenost, a v notranjosti so ga pekle solze ter mu preplavile srce z ostrim zajedajočim bolešnim valom, da je zaihtel ter se prijel za prsi, ki so mu hotele počiti bolešti. Muka je trajala dalje ter ga popolnoma obvladala, da je zgubil skoro zavest.

V mali pečici je pojemale oglje, večerni mrak je zatemnil sobo ter jo napolnil s smaragdnozelenim prahom. Skozi okno se je videl širok, mrzel svet, ki je počival v velikem, mirnem molku.

„Sam! Samoten na svetu, brez domovja, da, kakor pes. Naj vzame to vrag! Da mora . . .“ Skoro zakričal je, ker je občutil prekipečo bol osamelosti. Brezmejen obup ga je obvladal, padel je na posteljo in se spustil v krčeviti jok, v jok, ki trga srce v kose, ki peče kot ogenj, ki boli, boli . . .

Kroginkrog je bilo mirno in sivo, le krčeviti jok je trgal zrak kakor krvaveč obronek brezupnega obupa in izlil se je kakor mogočna tožba ven v večnost.

„Ljubi gospod!“ šepetal je Wawrzon tiho. — Kubicki je skočil raz posteljo ter strmел v kmeta blodnih pogledov.

„Morda Vam je volja, da pridete za sveti večer k nam, saj je žena že vse pripravila. Saj

vendar ne boste odrekli . . . vedno še prijetnej še četudi pri kmetih, kakor sam . . .“

„Oh . . . dobro . . . dobro . . .“ Same ginjenosti ni mogel nadaljevati.

„Ti dobri, blagi ljudje!“ mislil je s srčno hvaležnostjo ter šel s kmetom.

Mareysia je stala na pragu ter opazovala prvo zvezdo.

Mirno je bilo . . . Nebo je bilo jasno, le obrobjeno z meglenimi zastori, neizmerni, bel prostor se je svetlikal v nedolčni daljavi. Iz oken koč je prihajal živahen ognjen svit. Le včasih je zapelo kako držalo pri vodnjakih ali pa je zaškripal sneg pod koraki in zopet je vladala nema tihota, ki je vlivala v srce sladek mir.

Hej! Kako je bilo tu nežno in daljno in mirno! Hej!

„Zvezde so že na nebu!“ zašepeče vstopivša Mareysia.

Wawrzon je prinesel posvečene oblate na krožniku ter stopil h Kubickemu. Osebe so se nagibale, roke so se objemale, ustnice so šepetale in v očeh vseh je zasijalo veselje vernih in brat-skih duš.

Snop pšenice je stal v kotu, in na belo mizo je postavila gospodinja krompir in barszez. Za tem je prinesla Mareysia ribe v olju, skuhane gobe, češplje in rezance z makom. Temu je sledila še neka jed v olju, zakaj poljski kmet ne je na sveti večer mlečnih jedi. Vsi so sezali po jestvinah, le Kubicki ni mogel jesti, davilo ga je same ginjenosti.

„Dragi gospod, ni umestno, da puščate kaj v skledi,“ prosi Wawrzon.

Na južnem Poljskem so se vršili zasledovalni boji. Sovražnika smo brez izjeme vrgli. Naša konjenica, ki je že predvčerajšnjim zvečer vdrla v Jedrzejow je dosegla Nido. Dalje proti severu so zavezniške čete prekoračile Pilico.

Ako izvzamemo manjše, za naše orožje ugodne boje, se ni v Karpatih zgodilo ničesar. Izpadalne čete iz Przemysla so se po izpolnitvi svoje naloge zopet vrnil v mesto, ne da bi jih sovražnik nadlegoval. Sabo so vzele nekaj sto vjetnikov.

Boji v Galiciji in v južni Poljski.

V Karpatih smo včeraj odbili sovražne sprednje čete v ozemlju reče Latorcze. Severnovzhodno od Lupkovskega gorskega prelaza se razvijajo večji boji.

Naši napadi iz fronte Krosno-Zakliczn pridobivajo povsodi na prostoru. V dolini reke Biale so naše čete prodrle do Tuchowa.

Boji ob dolenjem Dunajcu se nadaljujejo.

Rusi so se torej v Galiciji z močnimi silami postavili v boj.

V Južni Poljski smo dosegli reko Nido.

Ruske armade poskušajo, da se drže v novi pripravljeni poziciji ob Rawki in Nidi. Povsodi jih napadamo.

Poraz ruske ofenzive.

Avstrijske in nemške oblasti ne pripuščajo nikakega dvoma, da se Rusi na obeh frontah umikajo. Naravno je, da se vrši to umikanje le po ljutih bojih. Za kritje in ekspediranje armadnega trena je treba pridobiti na času.

Vrhutega tudi ni izključeno, da imajo ti boji zadnjih čet namen pripraviti možnost, da posežejo v bitko še nova sovražnikova ojačenja.

Od dejstva ali imajo Rusi še sveže in kakšne čete -- bodvisno ali bo vsekakor že pripravljeni uspeh zaveznikov velik in trajen.

Boji v Galiciji in na Poljskem.

Boji pri Limanovi tvorijo važno enoto v okviru celote. Rusi so bili dolgo na nejasnem glede naših taktičnih načrtov ter so se morali našim namenom celo prilagoditi.

Predzgodovina teh dogodkov sega v čas nove grupacije armad Hindenburga in Dankla ter na umikanje na črto pri Sanu. Zgodilo se je to v polkrogu in Rusi so šli v to vrečo. Hindenburgova armada jih je prišla na severu, naše desno krilo pa je pritisnilo izpred Krakova, tako da Rusi niso mogli pošiljati z juga novih čet proti severu ter popolnoma obkoliti nemške armade. Ta skupni nastop je Ruse presenetil. Pozneje so Rusi izvršili prav nevaren protisunek na cesti Bohnija-Krakov. Med Krakovom in Karpati smo imeli takrat le malo čet, kljub temu se je zbral pri Saybušu večji oddelek, ki je imel namen prijeti Ruse v smeri na Krakov. Dne 1. decembra je bilo vse pripravljeno, dne 2. decembra se je pričelo prodiranje proti severovzhodu. Naša konjenica je pri Limanovi zadela ob močna zakopane ruske konjeniške oddelke. Rusi so se morali tu umakniti v led česar se je mogla postaviti naša fronta proti severu z desnim krilom pri Tymbarku. Naša konjenica je prevzela varstvo obeh kril tega prodirajočega oddelka. Vse se je izvršilo s toliko eksaktnostjo in naglico, da Rusi še 4. t. m. niti slutili niso te nove grupacije. 5. decembra so naše čete neprestano prodirale. Končno je naša konjenica dospela do Novega Sandeca. Sedaj so Rusi spoznali nevarnost ter so poklicali svoje čete iz pred Krakova. Dne 6. decembra se je pričela silna borba. Iz Karpatov so poklicali Rusi tudi svoje čete in tudi pri

Novem Sandecu se je pričel hud boj. Med tem je črna vojska pri Limanovi pripravila pozicije proti napadu v smeri iz Novega Sandeca. Dne 7. t. m. so se morali Rusi umakniti proti Bohniji. Dne 8. t. m. sta se približala dva močna ruska oddelka iz Novega Sandeca, ena kolona je prodirala proti Limanovi, druga v dolino Lososine. Naše čete pri Limanovi so morale vzdržati tako dolgo, da so mogle poseči v boj čete, ki so prodirale preko Karpatov, druga naša kolona v dolini Lososine pa je pričela z močno ofenzivo.

Dne 8. decembra se je pričel boj pri Limanovi in 9. t. m. se je razvila ljuta borba za tamonjske vrhove. Tudi dne 10. t. m. je trajala huda borba. Naši so izgubili vrhove pri Raybrotu, zavrnili pa so napad na Limanovo.

Že 9. t. m. so posegle naše čete iz Karpatov pri Rytru in v dolini Poprada v boj. Drugi dan je došel glavni del karpatske vojske ter začel prodirati proti Staremu Sandecu in Grybovu. Rusi so se morali končno 12. t. m. umakniti izpred Limanova. Naši so jim sledili z zahoda in juga ter vzeli zapored Stari in Novi Sandec, Gorlice in Grybov. Dne 11. je dosegla bitka višek. Rusi so se trudili prodreti pri Niepolomicah, toda zaman. Severno od Raybrota je valovila bitka. Boji se vrše pri Zalesju, Biecsu, Zmigrodu in Dukli. Končno je prišlo splošno umikanje Rusov.

Boji ob Lupovskem prelazu.

V Karpatih dobro napreduje naš napad v zgornjem obrečju Latorec. Severnovzhodno od Lupkovskega gorskega prelaza, v fronti severno od Krosno Tuchowa in ob Spodnjem Dunajcu se vrše srditi boji.

Nemško-francoska vojna.

Ponesrečeni francoski napadi.

Boj pri Nieuportu je za Nemce ugoden, vendar pa še ni končan. Francoski napadi med La Bassejem in Arrasom ter na obeh straneh reke Somme so se ponesrečili; sovražnik je imel težke izgube. Le ob Sommi so izgubili Francozi 1200 vjetnikov in najmanj 1800 mrtvih. Nemške izgube ne znašajo tam niti 200 mož.

V Argonih so prinesli dobro ležeči napadi nemške armade okoli 700 vjetnikov in nekaj vojnega orodja. Iz ostalih delov zapadne fronte ni poročati o nikakih posebnih dogodkih.

Francoski letalci nad Saarburgom.

Preteklo noč okrog 12. sta dva sovražna letalca plula preko mesta in vrgla v celem okrog 10 bomb. Na odprti cesti je bil ubit 1 ulanski podčastnik in 1 ulanec. Težko ranjena je bila neka služkinja, ki nemara ne bo okrevala. Materijalna škoda je precej znatna. Tudi v Hemingu so zrakoplovci vrgli dve bombi. Takisto tudi na železniško postajo v Rieding.

Nove indijske čete na Francoskem.

„Baseler Nachrichten“ poročajo, da je prispelo v Marzelj 50.000 indijskih čet, ki pripadajo plemenu „Ghurkas“. Čete so prepeljali na severno bojišče.

Nova francoska ofenziva.

Veliko živahnost Francozov pojasnuje naslednje armadno povelje generala Joffra 17. decembra 1914:

„Armadno povelje z dne z dne 17. decembra 1914.

Kubicki je le poslušal ter počel sanjariti. Niso ga motile pripovedi, ne naivne opazke, ne priprosta obleka, ne nerodno branje Mareysije, katero je bil sam poučeval v tej umetnosti. Ždelo se mu je, kakor da bi bil zrastel med temi stenami, med temi ljudmi, kakor da bi ne bil nikdar prestopil praga te izbe. Tak je bil kakor vsi drugi, kajti liki njim je začel čuvstvovati in kakor one, je tudi njega ganila Jezusova usoda. In kakor oni, je občutil tudi on v svojem srcu globoko vero in iskreno ljubezen do Onega, ki se je porodil v jaslilih.

Počutil se je tako dobro, tako sladko in tako mirno, da mu je včasih šinila neka misel v možgane. Pogled mu je obstal na Mareysiji in mislil je:

„Tu ostanem! . . . Kaj zato? . . . „Tu ostanem!“ In občutil je še večjo toploto v srcu in nejasne sanje o tihi sreči so mu blodile po glavi. „Ah, kaj . . . ostanem!“ Srčno se je zahvalil za postrežbo, ter odšel v svojo sobo. Zamišljen je hodil gorindol in vedno pogosteje je ponavljal: „Ostanem!“ In videl je to kmečko hišo in nje prebivalce in pred njim se je razgrnilo bodoče življenje polno miru in tihote kakor soštel žarek, kakor v pomladanski rosi se leskeča trata. Petelin je zapel že drugič, a hodil je še vedno gorindol in premišljeval. In vedno odločnejše je ponavljal: „Ostanem. Kaj bi iskal po svetu?“

Hišna vrata so zaškripala. Pogledal je ven, ter vprašal:

„Ali pojdete v cerkev?“

„Da, mamica gre šele opoldne, jaz pa grem k pasterki in potem pride oče z vozom“.

Ljuti neprestani napadi tri mesece niso mogli prodreti naše fronte. Povsodi smo se jim zmagovito uprli. Sedaj je prišel trenotek, da izrabimo ojačeni na ljudeh in materialu njihovo slabost, ki se nam nudi.

Ura napada je odbila.

Doslej smo nemškim četam kljubovali, sedaj pa gre za to, da jih steremo in da osvobodimo svojo zemljo definitivno od onih, ki so vdrl v njo. Vojaki! Bolj kakor kdaj se zanaša Francija na vaš pomum, na vašo energijo, na vašo voljo zmagati za vsako ceno. Zmagali ste že na Marni, ob Yseri, v Lotaringiji in v Vogezi; znali bodete zmagovati do končnega triumfa.

Joffre.“

Splošni francoski napad na celi črti odbit.

Francoske napade pri Nieuportu je nemška armada odbila.

Med Ribenbourgom in L'Avouc in ob kanalu D'Aire à La Basse so nemške čete napadle postojanke Angležev in Indijcev. Zavzele so v naskoku sovražne strelske jarke in s težkimi izgubami vrgle sovražnika iz njegovih pozicij. Vpletili so 1 top, 5 strojnih pušk, 2 metalca min ter vjeli 150 Angležev in Indijcev, med njimi 10 častnikov.

Okop pri Notre Dame de Lorette, ki so ga dne 18. decembra izgubili na sovražnika, so zopet osvojili.

V okolici Souain-Massiges, severnovzhodno od Chalonsa, so včeraj Francozi izvršili srdit napad in so prodrli na nekem mestu do okopov. Toda vsi njihovi napadi so se razbili ob nemškem ognju.

V Argonih so osvojili važno gozdno višino pri Le four de Paris, vpletili 3 strojne puške, 1 revolverski top ter vjeli 275 Francozov.

Z veliko srditostjo izvršeni francoski napadi severnozpadno od Verduna so se popolnoma ponesrečili.

Nemško-ruska vojna.

Odbit ruski napad pri Pilkallenu.

Na vzhodnopruski meji je nemška armada odbila zapadno od Pilkallena ruski konjeniški napad.

V Poljski nadaljuje armada z zasledovanjem.

Nove ruske oklopnice.

„Baseler Nachrichten“ poročajo iz Pariza, da so štirje ruski dreadnoughti tipa „Gangut“ toliko kakor dogotovljeni.

Neverojetna vest.

„Münchner Neueste Nachrichten“ poročajo: „Daily Telegraph“ javlja, da se vrši v Rusiji nova mobilizacija. Rusija bo imela skoraj postavljenih svežih 10 milijonov vojakov.

Turška proti tripelententi.

Turki prodrli pred Kotur.

Iz glavnega stana poročajo: Turške zmagovite čete, ki prodirajo proti Koturu, so zasedle nekaj holmov, ki obvladujejo to mesto.

Boji v Egiptu in v Sudanu.

Pleme Senusijev je prekoračilo egipčanske

„To seveda niso jedila, kakršna radi zavživajo gospodje, a vse pride iz dobrega srca, in sprejeti morate,“ dostavi starka.

„Hvala Vam! Nikdar Vam tega ne pozabim, da ste tako dobri z menoj.“

„Ali saj ste i Vi dobri z nami, kakor ne bi mogli boljši biti svojci.“

„No, saj to sem tudi, človek kakor vi in marsikdaj sem se počutil med vami boljše, kakor . . .“

Prekinil je, a postajalo mu je vedno toplejše in prijetnejše. Bol in osamelost sta pobegnili daleč tja v gozdove, on pa je čutil, kako mu postaja toplejše in zdelo se mu je, da je med domačini . . . Murček, ki je pel za pečjo, miza, ljudje, razpoloženje, mir naokrog, kojega je motilo le prasketanje ograje in grmenje mimo vozečih vlakov, le vesele in dobrovoljne oči — vse to mu je poklicalo v spomin davno minule slike iz rodbinskega življenja. Mladost je vstajala pred njim in ga prožela z boleznim čuvstvom.

Prinesel je iz svoje sobe čaj, skladkor, žganje, vse kar je imel pripravljenega.

„Le vzemite, dragi, le vzemite,“ šepče z občutkom, da bi jim dal tudi dušo, ako bi jo zahtevali.

Kasneje je pričela Mareysija brati iz svetih knjig povest o rojstvu Gospodovem.

Gospodinja je pripravljala čaj, oče pa je pušil pipico ter zibal z nogo zibelko, v kateri je ležal najmlajši.

„Bog v nebesih! Sladek Jezusček, sladki!“ je šepčala gospodinja in vila roke. „O ljubljena, sladka, uboga stvarica! Na slami v hlevu si se rodil! Tak kralj in moral je biti v uboštvu.“

„Mareysija, čakaj trenotek, jaz te pospremim.“ Naglo si je oblekel kožuh in velike škornje, in šla sta.

Bila je še temna noč, le zvezde so obledele ter se svetlikale kakor skozi pajčolan. V oknih koč so bile luči in na poti od sani razorani, so se videle slike mimo hitečih ljudi. Semtertja se je začelo škripanje mimovozečih sani, sicer je vladal vse naokrog zimski mir. Jasno se je razločevalo glasove v mrazu, sneg je škripal pod nogami in nad ljudmi in živalmi se je dvigala gosta sopara.

„Mareysija!“ šepče ter jo prime za roko.

„Da.“ Dvignila je oči k njemu.

„Hvaljen bodi Jezus Kristus! Ali gre gospod tudi z nami?“ vpraša ga kmet ter stopi k njima.

„A mraz grize kakor hudoben pes!“ Zamahnil je parkrat z rokami, da se ogreje in ker ni dobil odgovora, je odhitel dalje.

Za vasjo sta šla široko pot, ki je bila zasažena z orjaškimi topoli. Med njimi se je pomikala cela vrsta ljudi, ki so kakor sence hitele mimo. Veter je zamedel sledove ter donasal odlomke besedi in pogovorov ali molitev, ki so se med hojo polglasno mrmrale.

„Mareysija!“ šepče Kubicki tiho a tako mehko da se je dekle streslo. „Ali me maraš za moža?“ je hitro končal in občutil nekako olajšavo. Ni bil v stanu se izraziti lahko in enostavno.

Dekle je obstalo, ga pogledalo žgočih oči ter šlo dalje, ne da bi izpregovorilo besede.

„Ali me maraš?“ vpraša ponovno.

„Jezus Marija! Kaj pa govori gospod?“ reče z boječim glasom.

„Resnico govorim; ako me hočeš, postaneš

meje, porazilo indijske obmejne čete ter se polastilo kraja Gara. Tudi v Sudanu so se boji že pričeli. Hakim iz Darfura je napadel Angleže z 80.000 mož broječo armado. Pokrajina el Kab pri Dongoli je v upor. Angleška vlada je poslala čete čez Rdeče morje. Čete pa so se uprle. Beduinci so ustavili vojaški vlak na poti v Kartum.

Arabska pomoč Turkom.

List „Turan“ je izvedel, da je izvežbal znani arabski prvak Ibn Sud okrog 6000 konjenikov, med njimi 3000 Meharistov, ter jih odposlal v smeri proti Basori, kjer se naj združijo s turško armado. On sam namerava z glavno četo svojega plemena udariti na Yemen. Neki drugi mogočni poglavar plemena Medžat, Ibn Rešid, je tudi opremil znatne čete in čaka samo na povelje turške vlade, da odrine na bojišče.

* * *

Pred odločitvijo na bojiščih.

V zapadni Poljski in zapadni Galiciji se nadaljujejo boji. Kakor se zdi, so Rusi specijalno v Galicijo spravili na fronto sveže sile. — V Flandriji in na Frncoskem, kjer so to pot napadli Francozi in Angleži, so bili spopadi živahnejši kakor prejšnji teden. V obče se lahko reče: odločitve še ni bilo, toda v najbližjem času jo je pričakovati.

Brzobjavna zveza med Cetinjem in Londonom.

Na stroške Francije in Anglije so zgradili na Cetinju ogromno brezžično postajo, ki je v neprestani zvezi z Eifflovim stolpom v Parizu in z Londonom. Francozi in Angleži vozijo neprestano v Črno goro živila, streljivo in artilerijo.

Argentinska krišarka potopila nemški parnik.

Argentinska križnрка „Pueyrredon“ je potopila nemški parnik „Patagonia“, češ, da je kršil nevtralnost Argentinije, ker je dovažal nemškim ladjam živila.

Ultimatum Anglije Nizozemski.

Neprestano se porajajo govorice, da name-rava Anglija staviti Nizozemski ultimatum, s katerim hoče zahtevati prosto vožnjo v nizozemskem izlivu Šelde, da tako od morja sem napade in prežene Nemce iz Antwerpna. Nizozemska je odločena angleški ultimatum zavrniti.

Nemčija kliče drugi poziv črne vojske pod orožja.

Nemški cesar in kralj pruski je odredil, da se skličejo neizvežbani črnovojniki drugega poziva pod orožje. Taki v Avstriji živeti črnovojniki naj se zgasio pismeno ali ustmeno pri bližnjem nemškem konzulatu. V ostalem naj čakajo za vrnitev v Nemčijo posebnega oklica.

Top, havbica in možnar.

Do konca zadnjega stoletja je obstevala poljska artilerija le naravnost vidne točke n. p. napadajočo konjeništvu, izpostavljene baterije, od sovražnika zasedene vasi, napadajočo infanterijo in slično. Vse te točke se najbolje obstreljavajo od spredaj, kjer je učinek največji. Da zadene streljivo kako točko spredaj, mora biti lok, katerega naj krogla prefrči, kolikor mogoče plošnat. To dosežemo, ako vza-

memo mnogo smodnika in top z dolgo, skoro vodoravno ležečo cevjo. V tem slučaju imajo smodnikovi plini precej časa, da vplivajo na strel, ki zapuša cev z veliko hitrostjo ter frči naravnost na namerjeno točko. Dolga, le malo poševna cev in velike množine smodnika so znak topov.

Ako treba s topom streljati na pregibajoče se točke, se uporabljajo večinoma šrapneli. Mrtve točke, kakor utrdbe, hiše, zidovja pa se obstreljuje z granatami, ki pa služijo tudi za obstreljevanje živih točk, skritih za okopi.

Šrapneli so veliki, spredaj zoženi, jekleni cilindri tenkih sten, ki so napolnjeni z veliko množino majhnih svinčenih krogelj. V notranjosti je v dveh ločenih prostorih smodnik, ki se ne užge naenkrat. Ko se užge prvi del smodnika, vrže šrapnel iz cevi. Drugi del smodnika se užge šele kratko pred ciljem potom časovnega vžigalca, ki je pritrjen na koncu šrapnela in ki se ga uredi pri basanju tako, da eksplodira šrapnel v zraku po natanko določenem številu sekund, ki so proračunane po oddaljenosti obstreljevanne točke. V tem hipu se razprše kroglice ter pokrijejo široko razdaljo. Očinek teh krogelj ni tako močen, kakor oni iz pušk, vendar lahko strašno učinkujejo že radi njih množine in radi tega, ker so rane nevarne in se težko celijo.

Granate se zunaj ne razlikujejo od šrapnelov. Imajo le močnejše stene in niso napolnjene s kroglijami. Ponavadi ne eksplodirajo v zraku, marveč šele takrat, kadar padejo na trda tla z užigalno pripravo („Aufschlagszünder“), ki zapali smodnik. Razlete se na mnogo železnih koscev, ki se križem razprše. Večkrat se granatni vžigalec tudi tako vstavi, da se razprši kroglica šele, ko je že precej daleč vdrla v točko. Take granate učinkujejo slično kakor razstreljivo ali pa mine, ki razstrgajo zadeto točko.

V zadnjih letih se uporabljajo po izkušnjah rusko-japonske vojne tudi na prostem polju začasno napravljeni okopi, za katerimi so vojaki popolnoma varni pred učinki strelav od spredaj. S tem je dobilo topništvo novo nalogo: učinek strela uravnati tako, da prilete kroglice od zgoraj na vojake, nahajoče se v zakopih.

To nalogo so poizkusili najprej rešiti z granatami, ki so imele časovni vžigalec in ki so eksplodirale navpično nad okopom. Taki strelji pa morajo biti samoobsebi umevno kar najnatančnejše preračunani, da imajo resničen uspeh. S to točnostjo merjenja pa ne moremo vedno računati. Artilerijski tehniki so iskali torej drugo sredstvo, da rešijo to nalogo. Vrnili so se zato k že starejšemu tipu topa na havbico, ki ne meče krogelj naravnost ampak v jako strmem loku. S tem hitro streljajočim topom se je lahko streljalo v okope naravnost od zgoraj s čemur je bil namen dosežen. A havbica, ki se je rabila doslej le v oblegovalni vojni, je bila pretežka za vojno na prostem polju. Zato so gradili lažje havbice, ki se razlikujejo od navadnega topa le v tem, da je cev krajša in premer cevi večji.

Pri zelo visokih okopih se pa tudi s havbico ne opravi mnogo; vendar so taki okopi v vojni na odprtem polju radi zelo zamudne gradnje jako redki. Zato se navadno še izhaja s havbico.

V oblegovalnem boju pa se rabi še tretji top, ki je jako nevaren vojakom, če tudi so utrjeni v še tako visokih okopih in ki obenem razdira tudi vodoravno ležeče utrdbe. Ta top se nazivlje možnar in ima še krajšo cev kot havbica. Postavi se ga lahko izredno strmo do 65° proti vo-

doravni črti. Možnar se navidezno sploh ne briga za cilj. Iz jame, v kateri stoji, bljuva kroglica čisto strmo naravnost v oblake, a vse je natanko preračunjeno, tako da s primerno množino smodnika lahko sigurno zadene vsako poljubno točko. Skoro navpično pade strel naravnost v sovražne postojanke, prebije najmočnejše okope in razstreli potem še vse, kar je v bližini. Tej vrsti topov pripadajo tudi naši 42 centimeterski oblegovalni topovi, ki so naši zaveznici Nemčiji tako izborno pomagali, da je v najkrajšem času zavzela važne sovražne utrdbe.

Letošnje božično drevo.

In zopet je Božič!

V večernem mraku se nas polasča čudovit sen, nek prelesten občutek, ki nas je spremljal že vsa leta, od srečnih otroških dni pa do zrele starosti. A ko se vdajamo temu senu, nas hipno zbudi prekipevajoče srce.

Božič, a kakošen božič bo letos!

Ne obeta nam običajnega razpoloženja. Skoro v vsaki hiši se poznajo vrzeli. Kjer je bivalo prej veselo, glasno življenje, čepi zdaj skrb, bojazen, bolelost. Marsikatera mati bo letos pogrešala onega, kar ji je bilo prejšnja leta že skoro odveč, ko so se odrasli otroci nekako muzali, če se je od njih zahtevalo, da prisostvujejo božičnemu drevescu ter se počutijo še kot otroci. Danes ve pač vsaka mati, da je bilo vse to navidezno, da se je skrivalo za vso možato hladnostjo vedno še tisto ljubo, malo otroško srce.

A kaj pomaga. Proč so. In božič praznujejo na mrzlem polju, v okopih, v utrdbah, brez strehe, morda lačni in zmrzujoči. Morda ravno danes v ljutem boju s sovražnikom. Morda — pa kdo bi bil v stanu vsoprediti vse misli, ki že mesece mučijo uboge možgane?

In potem matere, za katere je minula vsa negotovost, vsak dvom na tem svetu!

Toda nad vsemi se razprostira danes bajna božična noč. Ali je pa to sploh mogoče! Ali moremo praznovati božič v tem krvavem času? Prižgati si drevesce, ko si išče smrt na bojnem polju svoje žrtve?

— Mnogo, zelo mnogo je morala pretrpeti zadnje mesece slovenska mati in marsikatera ne bi bila pred časom verjela, da more materino srce prenesti toliko. Saj so matere in soproge postale že skrbne, ako se je kdo zakasnil pri večerji ali če je šel na daljše potovanje. Danes pa zahteva življenje nekaj docela drugega. Niti k večerji, niti spat ne pride mož, oče, otrok. Varovala je otroka pred vsako boleznijo, danes pa stoji ljubljene nasproti zijajočim žrelom sovražnikovih topov. In materino srce mora to prenašati, saj je nihče ne vpraša za njeno srčno bol.

Velik čas je, ki zahteva celih ljudij. In ako bi nas ta čas ne učil ničesar drugega, kakor samozatajevanja samega sebe — zadovoljni bi morali biti. Smatrali smo vedno sami sebe za najvažnejše in ravno to nam je zagrenilo življenje ter vplivalo tudi na ves narod, da je postal mehkužen in obupan. In bati se je bilo treba za narodovo moč in samozavest.

A prišel je čas in armada za armado je šla veselo, hrabro, samozavestno v boj. Nič več ni nervoznosti, nič več obupavanja. Vsak pozameznik se bije kakor junak in prsi vsakega posameznika bi morala dičiti kolajna.

moja žena. Takoj v predpustu naj bodo oklici.“

„Bog v nebesih! Saj nismo gospodu nič žalega storili, in vi se tako norčujete iz mene. Bog!“ Tihi vzdih in ihtenje se je začelo.

„Ne jokaj, Mareysija! Saj govorim resno. Ako me hočeš, se poročiva v predpustu.“

„Bog, Bog!“ šepče solzno in srce ji je utripalo presenečenja in bojazni. Potem mu pa polglasno odgovori:

„Saj to ne more biti, ne, to ne more biti. Samo norčevati se hočete.“ In jokala je nevzdržljivo.

„Neumno dete!“ zagodrnja nestrpno ter prekine. Došla jih je gruča in šli so skupaj. Kubicki je pazil na svojo spremljevalko. Neprenehoma je jokala, a vedno tišje. Končno je dvignila glavo ter jela glasno moliti. Kmetje so jo posnemali.

V cerkvi je bilo polno. Pred velikim oltarjem so gorele vse sveče in visoko gor nad ciborijem je plapolala sveča kakor zvezda. Smreke so stale ob obeh straneh oltarja in ob klopeh, tako da je izgledalo kakor v gozdu, zakaj bele stene so lesketale od sreža in se svetlikale skozi veje.

Duhovnik je daroval mašo.

Kubicki je obstal sredi cerkve. Mareysija je čepela tik za njim, on pa je stal pokonci. Široke kmečke roke so se mu stezale prijazno nasproti in semtertja ga je kdo pozdravil: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ Videl je od mraza modrikaste obraze, ki so bili trdi, kakor izklesani s sekiro, gledal razmršene lase mladih hlapcev in enotno obrezano grivo starejših kmetov, ter oči, ki so se v dobrohotnosti in naivnosti svetile. Nasmehovali so se ter ga prijazno pogledavali. Žene so glasno

mmrale molitve ter se trkale na prsi. Včasih se je dvignil iz prsi vseh globok vzdihle, množica je valovala, nekdo je kašljal ali pa je zajokal otrok. A hitro se je zopet vse pogreznilo v globok mir ali se potopilo v prvih zvokih orgelj in v svitu sveč, ki so bliščale kakor zlata avreola. Glas duhovnikov je zadonel v globokih zvokih, zvončki so se zglasili v viharju ostrih glasov. Njega pa je vezal vedno trdnejši občutek na to množico. Maša se je končala in duhovnik je zapel:

„Bog je rojen in temne moči se stresajo!“ Množica je posnela napev ter ga nadaljevala v mogočnem zvoku, da se je tresla zemlja, da so se zibale veje smrek in so plapolale sveče, kakor da hočejo svoje trepetanje in svetlikanje združiti z bleskom oči in trepetom src v eno enotno, veliko in veselo himno.

„Zaničevan — in obdan s slavo!“ je ponavljal Kubicki in vroče ga je pretreslo, kajti obvaldal so ga glasovi in svečanostno vzhicenje duš.

„In Beseda je postala meso!“ Vedno mogočnejše je donele petje. Besede in zvoki in svit, vse se je združilo, da pohiti ven v svet, poslano v duhu vere pred prestol Vsemogočnega.

„Umrljiv — in vendar kralj na vekov veke!“ je pel Kubicki vedno glasnejše in v besede je izlil vso svojo dušo ter čutil, kako mu cerkev, pevajoča množica, zvoki in vera trgajo iz srca vse zle spomine. Čutil se je pomirjenega in zaupajočega, kakor otrok.

„Mareysija, vstani!“ zašepče, ko je minula božična pesem. Deklica je ves čas klečala in čutil je nje obraz ob svoji nogi.

Po drugi maši sta zapustila cerkev.

Wawrzon je že čakal s konji. Zunaj se je modrikalo v jutranjem mraku. Ljudje so se razkropili pred cerkvijo, se zbirali v male gruče, govorili, mencali z rokami, da jih obdrže gorke in teptali z nogami ob tla, ker mraz je bil občuten.

Postajalo je že popolnoma jasno in solnce je obsijalo ves svet s krvavečim sijajem, ko so se vsi trije napravili na pot.

Globoka tišina je vladala in srež je pokrival drevje. Solnce se je dvigalo in svet je bil zavrt v zlato in baržun in sijajne barve, kakor da bi se bila razprostrla mavrica nad zemljo. Čudežno se je sneg lesketal; slana, drevje, nebo vse se je svetlikalo, vse je bilo čisto in jasno in sveže, da so rezgetali konji in puhali soparo iz nozdrv.

Kubicki in Mareysija sta sedela skupaj, Wawrzon je vodil konje.

„Ali me hočeš, kaj?“ jo vpraša ter jo objame z desnico.

Tesno se ga je pritisnila in šepetala tiho:

„Moj . . . moj . . . Stachno!“ Naglo je poskrila glavico v roke kakor prestrašena vsled svoje drznosti.

Le sani so žvenkljaje drsaje po snegu kakor puščica. Stachno bi se bil rad dvignil v saneh in zavriskal veselja. A močnejše je pritisnil Mareysijo na prsi in šepetal:

„Mareysija, Mareysija!“

„Stachno . . . Bog!“

„Wawrzon!“ zakliče Kubicki glasno.

„Kaj? Hi, mali hot!“ in počil je z bičem.

„Ali bi mi ne dali Mareysijo za ženo, kaj?“

„Trrrp! . . . Hi, hot, mali!“ Parkrat je udaril z bičem po konjih, da so zdirjali kakor spla-

Pa tudi doma ni več strahu in skrbi. Res se je mislilo, da bo vojske do božiča konec, da bodo slovenski fantje ob božiču doma. Le prekmalu smo spoznali, da nas obdaja ljut, nadmočen sovražnik, ki ne pozna milosti, ki se bori istotako hrabro kot mi, kojemu pa še pomaga mnogo številnejša armada in večletne vojne priprave.

Pomislimo samo: Trikrat je že vpadel ruski vojak čez Karpate in trikrat smo ga vzlic premoči vrgli in zapodili nazaj. Pomislimo na Przemysl: Že dvakrat oblegan — brez uspeha. Odrezano od sveta, a vendar pisari moštvo polno dobre volje šaljiva pisma in jih pošilja domov po zračni pošti.

In vse to vedo slovenske matere in slovenske žene. Oko jim plamti, ako govore o svojih sinovih, o svojih možeh, ki bijejo ljut boj proti sovražniku domovine. Vsa čast slovenski ženi, ki ima v bojni črti sina ali soproga! Saj imajo tudi one dolžnosti. Ne samo vajakova hrabrost tudi tiha odporna sila skrbne žene pripomore k zmagi domovine.

Naj li praznujemo božič letošnje leto?

Kjer pokriva črni pajčolan žalostni obraz, naj neha vsaka beseda, vsak svet. A kdor ima še kakega svojca na bojnem polju, se bo tudi letos — na najlepši praznik celega leta — spomnil božiča. In ako tudi ne bo tako vesel božič, kakor je bil druga leta, božič pa naj bo vseeno, da bo njegov sijaj svetil daleč tja v sovražnikovo deželo.

Res, da se bo letos marsikatera solza utrnila iz mokrih oči in se bliščala v svitu božičnega drevesca. A jači naj nas vse zavest, da je to moralo biti in da se slovenski fantje bore za čast in slavo domovine, da se bore za to, da bo prihodnji božič tem lepši!

DNEVNE VESTI.

Vabilo na naročbo. Z današnjo številko smo zaključili II. letnik „Sava“. Kljub obstoječim težkočam smo se odločili, list izdajati še v prihodnje. Svetovni dogodki zavirajo razvoj političnega, gospodarskega in socialnega življenja, vrhutega pa v tako razburkanih časih umevna stroga cenzura tlači časopisje. Časnikarjem so več ali manj vezane roke, in ako „Sava“ v drugi polovici minulega leta ni mogla vršiti svoje naloge v polni meri, izvolijo naj cenjeni naročniki, oziraje se na okoliščine, to oprostiti. Toda slovensko časnikarstvo mora vztrajati na svojem mestu in dolžnost slovenskega občinstva je, da je podpira. Ko se zopet povrne blaženi mtr, ko bo na razvalinah zopet vzkliklo novo življenje in ko bo vladala iznova politična prostost, takrat bo zopet naše časopisje prišlo do veljave in mogočno povzdignilo svoj glas za svobodo in pravice slovenskega naroda. Doklej pa potrpiamo drug z drugim. — S prihodnjo številko prestopi „Sava“ v III. letnik. Prosimo cenjene naročnike, da nam tudi v letu 1915. ostanejo zvesti in nam pridobivajo novih odjemalcev. Podpirajmo se medsebojno, da nas nova doba ne zaloti nepripravljenih. Sava stane celo leto 4 K, pol leta 2 K, in četrt leta 1 K. Naročnina je tako nizka, da jo tudi v teh težavnih časih utrpi lahko vsakdo, kj se količkaj zanima za javnost. Ker je današnji list zadnji v tekočem letu, priložili smo poštne položnice in prosimo cenjene naročnike, da naročnino čimprej obnovijo, da se jim pošiljanje lista ne prekine.

šeni — a rekel ni ničesar — tako ga je to vprašanje omamilo.

„Ali mi daste Mareysijo, Wawrzon? To ni šala, jaz mislim resno.“

„Trrrrp . . .“ Zadržal je konje ter pogledal Kubickega pozorno in motreče. Opazoval je potem hčerko, spustil vajeti in pokal z bičem, da so se vozili kakor vihar. Naposled se skloni k njima in s tresočim glasom reče:

„Moj gospod zet . . . Naprej, vi lenuhi, naprej! . . . Gospod zet, polovico moje zemlje dobite vi, rjavo kravo ali tudi pisano . . . teleta, prašičke, gosi in kokoši, mati vama jih bo privoščila . . . Obleke dobi dekle kakor se spodobi . . . Naprej hi! . . . in štiri tisočake . . . hop, hop!“ je klical razburjeno. Dvignil se je veselo na saneh, ter bičal konje, da so se bliskoma vozili. Zmrzel sneg jim je bil v obraz in ledenomrzli veter jim je zažigal kožo. A vsega tega niso občutili, kajti stari se je sklonil vsak hip nazaj in šepetal:

„Gospod zet! Dalje, lenuhi, dalje!“

„Mareysija, ali me ljubiš?“ vpraša Kubicki, ki ni nič več slišal.

„Stachno . . . moj Stachno! . . .“ odgovori z mehkim glasom, ter ga prime za roko. Potem nista govorila več, le oči sta se jima smejali in duši, ki sta odmevali v ljubezni in sreči, sta pohiteli v svetlikajoči se svet.

In bila sta tako srečna, srečna, srečna!

Razglas. C. kr. finančno ministrstvo je izvedelo, da se je v mnogih slučajih za mnogo obrtnih in poljedelskih obratov, katerih lastniki so bili upoklicani v vojaško službovanje in navadno svojcem niso pustili nobenega pooblastila, izplačevanje skupil za konje in vozila, katera so bila oddana vojaški upravi, izkazalo kot jako nujno, ker navedene zneske posestniki in obrtniki rabijo za novo nabavo uprežne živine ali drugih poljedelskih in obrtnih potrebščin. Pri tem se je izkazalo, da je izplačevanje že zdavnaj nakazanih zneskov radi tega otežkočeno, ker se upravičenca, ki je v vojaškem službovanju in odsoten, ne more obvestiti. Tudi naredbe c. kr. finančnega ministrstva z dne 5. 9. 1914 št. 66349, s katerim naj bi se odredbe vpoklicanega v prid zaostalih svojcev olajšale, niso imele zaželenega uspeha, ker so bile pošiljatve obvestil za upoklicance od strani poštne hranilnice in nje pooblastitev v izplačanje brez uspeha. Da se doseže potrebno nujno izplačevanje, pooblastilo je c. kr. finančno ministrstvo c. kr. finančno direkcijo v slučajih, v katerih je odšel upravičenec v vojaško službovanje, na prošnjo ali naznanilo zaostalih svojcev takoj v imenu erarja pri pristojnem sodišču predlagati postavitev kuratorja za odsotnega upravičenca v smislu § 276 obč. drž. zak., ne da bi se čakalo na uspeh obvestila upravičenca od strani poštne hranilnice. Kurator bode potem imel nalogo, privoliti v takojšno izplačilo svojcem v svrhu nadaljevanja gospodarskega ali obrtnega obrata vpoklicanega, na kar se bode neposredno izplačilo takoj izvršilo oziroma odredilo to, kar se je od strani svojcev glede uložka pri poštni hranilnici ukrenilo. To se daje v splošno vednost posebno svojcem upoklicanih lastnikov erarju oddanih konj in vozil.

Vsem županstvom. V svrhu obiska ranjenih in bolnih vojakov in v slučajih udeležitve pogreba umrlih vojakov, dovoljujejo uprave c. kr. državnih železnic, južne železnice in bosansko-hercegovinskih deželnih železnic, svojcem dotičnih vojakov, a izključno le starišem, bratom in sestram, ženam in otrokom 50 odstotno znižanje voznine in sicer bosansko-hercegovinske železnice na ta način, da upravičuje polno plačani vozni listek tudi porabo železnice za povratek. To ugodnost zamorejo stranke zahtevati pri železniških blagajnicah le na podlagi potrđil političnega oblastva (okrajnega glavarstva), da potujejo v svrhu obiska bolnih oz. ranjenih vojakov, ali pa zaradi udeležitve pogreba. Okrajno glavarstvo pa sme izdajati omenjena potrđila le, če se je na podlagi dotičnih uradnih posvedočb pristojnih zdravstvenih zavodov (bolnic) doprinesel dokaz, da je vojak, ki se ga hoče posejiti, zares bolan, oziroma ranjen ali pa mrtev. Županstva in župni uradi ali kake druge oblasti, niso upravičeni izdajati potrđila za nastop vožnje po znižani ceni in se železniške blagajnice tudi na take izkaze ne bi ozirale. Kr. ogrske državne železnice za enkrat še ne dovoljujejo znižanih voznih listkov. To se naznanja županstvu v svrhu informacije svojcev mobilizovanih vojakov z nalogom, nikakor ne izdajati omenjenih potrđil tamkaj se zglašujočim strankam, temveč je vse napotiti do okrajnega glavarstva.

Zbiranje črni vojski podvrženih oseb rojenih v letih 1878 do vštrevši 1890. Glasom številke 1. tretjega odstavka meseca oktobra 1914 izdanega in v vseh občinah nabitega pozivnega razglašala „E“, tičočega se izbiranja črni vojski podvrženih v letih 1878 do vštrevši 1890 rojenih oseb, ki se dosedaj k vojaški službi niso pritegnile, ni treba priti k izbiranju takim črni vojski podvrženim v gori imenovanih letih rojenim oseb, ki služijo že sedaj kot črnovojniki tudi brez orožja ali so drugače v aktivni vojaški službi. Kakor je c. kr. ministrstvo za domobranstvo zvedelo, so se pojavile sumnje o tolmačenju pasusu „ki že sedaj služijo kot črnovojniki, tudi brez orožja.“ V svrhu, da se odpravijo ta nesporazumljenja je imenovano c. kr. ministrstvo sedaj razglasilo, da pomeni beseda „že“ v imenovanem pasusu, da pridejo za dotično izvzetje od prihoda k izbiranju le oni v poštev, ki so na dan, katerega je pozivni razglas izdan, o črnovojniški službi, tudi brez orožja, in da pomeni beseda „sedaj“, da je nadaljni pogoj za gornje izvestje ta, da so dotični v času izbiranja še vedno v tej črnovojniški službi. Od prihoda k nabiranju v smislu številke 1. tretjega odstavka pozivnega razglašala „E“ tedaj niso oproščeni oni, ki so bili šele po dnevu, katerega je bil pozivni razglas izdan, pritegnjeni k službi brez orožja v črni vojski, bodi si uradoma, bodi si vsled prostovoljne zglastve in ravnotako morajo k izbiranju priti oni, ki so bili po navedenem dnevu iz tega črnovojniškega službenega razmerja izpuščeni.

V kinematografu „Talijsa“, ki nudi Kranjcem v teh resnih časih obilo tako potrebnega razvedrila, se bodo v božičnih praznikih vršile lepe predstave s povsem novim sporedom poučne in zabavne vsebine. Omenjamo naj med drugim slik iz sedanje svetovne vojne, ki bodo gotovo vsakega zanimale. Mojzesovo življenje po zgodbah starega testamenta je pravi biser kinematografske umetnosti. Tehnično mojstrski izvršene slike Napoleonovega padca in tragične

usode njegove slavne armade nas povpeljejo za sto let nazaj, ko je po naši stari Evropi, prav tako kakor sedaj, divjala strahovita vojna furija. V obilni meri je tudi skrbnjeno za smeh. Ljubke vesele, pa tudi smešne slike se bodo vrstile z resnimi in nas oprostile saj za nekaj trenutkov morečih skrbi. Zato prav toplo priporočamo obisk kinematografa „Talijsa“. Natančnejši spored je posneti iz lepakov.

Smrt slovenskega igralca. Anton Verovšek, režiser bivšega slovenskega gledališča, je dne 8. t. m. končal pot svojega življenja. Po dolgi mučni bolezni — lotila se ga je jetika — je včeraj zatisnil mirno in lahko svoje oči za vedno. Z njim je legel v grob menda prvi slovenski igralec po poklicu. Verovškovo ime je ozko združeno z razvojem slovenskega gledališča. Njegov element so bile zlasti narodne igre. A tudi v karakternih vlogah se je Verovšek pokazal pravega globokomislečnega umetnika, ki je znal ustvariti iz sicer neznatnih vlog naravnost sijajne, umetniške tipe. S propadanjem slovenskega gledališča je jela pešati tudi Verovškova igralska umetnost. Črv zavratne bolezni mu je jel razjedati telesne moči in sporedno s tem so jele pojemat tudi stvarjajoče sile umetnika.

Kako se pošilja denar vojnim vjetnikom v Srbiji. Mednarodna poštna nakaznica (katero je dobiti tudi v trafikah) se izpolni tako-le: 1. Zgoraj v sredi na določenem mestu se napiše v številkah in besedah poslani znesek v frankih, prostor za adresu se izpolni: An das k. k. Geldbestellamt in Wien I. 2. V desno rubriko, ki je sicer določena za znamke se napiše: Kriegsgefangemensendung. Gebührenfrei in ponovi znesek n. pr. 50 fr. 3. Na levem odrezku se napiše naslov odpošiljatelja. Na drugi strani odrezka (ki je navadno določena za pismena sporočila) se napiše natančni naslov adresata brez vsakega pristavka. — Kurz za te poštne proste pošiljatve je 1 K = 1 fr.

Proces Kamile Theimer proti „Slovencu“. „Slovenec“ od minolega petka priobčuje na uvodnem mestu sodbo c. kr. deželnega kot kazenskega sodišča na Dunaju v procesu Kamile Theimer proti odgovornemu uredniku „Slovenca“ Mihaelu Moškercu radi razžaljenja časti. Sodišče je spoznalo toženca za krivega pregreška proti varnosti časti v smislu § 493., 488. in 491. k. z. ter ga obsodilo na denarno globo v znesku 600 K, v slučaju neizterljivosti pa na 2 meseca zapora. Obenem je sodišče izreklo, da mora „Slovenec“ priobčiti sodbo v predpisanem roku na uvodnem mestu.

Imenovanja. Za nadporočnike so bili imenovani poročniki: Dr. Ant. Gosak, Dr. Ignacij Kotnik, Dr. Viktor Murnik, Dr. Konrad Vodušek, Baltasar Bähler, Dr. Beno Sabothy.

Samo en groš.

Kamor prideš, povsod se govori le o vojni; za vse drugo ni sedaj pravega zanimanja.

Jaz pa sem bil te dni v družbi neke gospe, s katero pa pač nisem razpravljaj samo o vojnih dogodkih. Naj me kdo ne razume napačno! Pri nas na Jesenicah so namreč možakarji, ki po sebi „vatle“ merijo. Tem povem na uho, da sem bil le član večje družbe, ki je omenjeni gospe na ljubo malo „pokrokala“.

No — in ta gospa je ravno ob 4. uri zjutraj, malo pred jutranjo zarjo, pripovedovala sledečo dogdbo:

„Bilo je še tedaj, ko sem bila neomožena in sem služila mesečno po K 70 —. Varčevala sem v gospodinjstvu in živeala, kot vedo vsi, v moralnem oziru zelo strogo,

Služila sem v kraju na Gorenjskem, odkoder se vidi obče znani vrh v Karavankah, Golica. Prekrasen razgled je tja gori, posebno, kadar ob svetijo gorovje čisti solnčni žarki. In ta, Kadilnikova koč, kolikokrat me je vabila k sebi, koliko hrepenenja je vzbudila tudi v bratovem srcu, dijaku, ki me je tuintam obiskal.

Zgodilo se je, in stopicala sva nekega jutra z bratom, na njegovo opetovano prošno, proti Golici. S seboj sem vzela provijant in primerno svoto denarja — ne preveč, bila sem skopa gospodinja — in kmalu naju je vzel pod svoje okrilje pravi planinski svet.

Za pet ur hoda sva vstopila v zaželeno koč. Koliko radosti je razodeval najin obraz, kako vzvišeno lepo je objemalo solnce ves razgled. — — —

Dolgo sva uživala pogled na krasno naravo, veliko zemljepisja se je naučil moj brat. In jaz? Seveda, ž njim tudi jaz! Bogato je bil poplačan najin trud!

Vsej tej lepoti sva našla protiutež v koči. Privoščila sva si okrepčila, saj brat me je tako priganjal k temu. Ker sva svoj provijant že pojedla — malo ga je bilo, kaj ne? — zatekla sva se k oskrbnici. — — —

Izza Triglava so plovili temni oblaki. Vedno

Razširjajte naš list.

bolj so se približevali. Bala sva se dežja in sklenila sva, oditi na koroško stran, v Podrožčico, kjer bi bila varnejša pred slučajno nevihto.

Plačala sva. Čujte in strmite, toliko sva plačala, da sva imela ravno za vožnjo iz Podrožčice pa do doma.

„Pa, da je le tojiko! Doma imam itak „drobiž“ sem si mislila. Bratu sem izročila 90 vinarjev z zabičanjem, naj jih dobro hrani!“

Hitela sva po strmi stezi nizdol in za dve uri hoda bi morala biti v Podrožčici. Hodila sva že dve uri, tri, štiri, pet, šest — postaje pa ni bilo nikjer, saj še celo hiš ni bilo nikjer. Kje sva hodila, tega sama ne vem. Ko sva vsa obupana tavalala že sedem ur, tedaj zagledava v bližini železniško postajo. — Od veselja sva zavrnila in radi gotovosti še enkrat preštela denar.

„Pes te plentaj, kolikorkrat sva preštela tolikokrat sva začutila grozne utripe srca. Brat je izgubil „groš.“ „Bog nama pomagaj, revežema! Kako naj se peljeva domov?“

Hudo je bilo, hudo! Pa čemu naj tarnava. Treba si je pomagati!

— — — S strahom sem stopila v bližnjo kmetjsko hišo. Postarna žena me je začudeno gledala. Ves pogum mi je vzela.

„O, mati, posodite mi groš. Zmanjkalo mi je. Še jutri Vam vrnem desetkrat toliko,“ sem jadikovala.

„Groš! Naše deklé ga je imelo, pa ga nima več. Reveži smo, še za sol nimamo,“ je odgovar-

jala žena porogljivo. . . .

„Moj groš, moj groš, kje si ti?“, sem izgovarjala nehote, ko sem bežala iz te neprijetne hiše proti postaji.

Kje naj najdem pomoči? Moj brat je bil pravi strahopetnež, zato sem morala skrbeti sama.

V čakalnici je stalo nekaj mož. Naenkrat sem bila med njimi in govorila sem vsa zmedena, vsa boječa o „grošu“.

Ti možje pa so se mi smehljali in me vabili v Celovec. Kaj so si mislili ti ljudje? Morda celo, da . . . „U, ta sramota! Kaj si mislijo, da sem?“ To vprašanje sem si stavila nehote . . . !

Potrkala sem na okence, kjer se prodajajo vozni listki. Tu sem upala dobiti listek, da bi poslala „groš“ pozneje. Trkam, a odgovora nobenega. Čez nekoliko časa potrkam zopet. Zopet nobenega odgovora. „O, ta gospod pri blagajni, že ve, da nimam „groša“, zato se ne zmeni zame,“ sem si mislila in bežala sem od tod, polna sramote, in skrbi. Iz čakalnice so stopili v tem oni možje, ki so se o meni tako varali. Kot miška sem smuknila mimo njih k bratu, ki je koncem kolodvora čakal, kedaj mu sestra preskrbi „groš“.

— — „Joj“, zavpije brat, „vlak je tu.“ In res, vlak se je bližal in veselo je postalo na kolodvoru; neskončna blaznost bi se lotila kmalu naju. Kaj sva hotela storiti! . . .

Kadar je nesreča najhujša, takrat je pomoč najbližja. V najbolj kritičnem trenutku zagledam znanko in ta mi posodi „groš“.

Bila sva rešena in ponosno sem merila go spoda blagajnika, ko sem plačala listka.

Od tega časa je minulo do sedaj že deset let in vedno se rada spominjam dogodka, ki ga karakteriziram z besedami „samo en groš.“

Tako je pripovedovala gospa. Preradi smo jo poslušali, dasitudi smo bili zaspani. Pa še smo čuli in čakali na vlak, s katerim se je odpeljala od nas.

Leo P.

Razno.

Protinarodnopravno in nečloveško postopanje Rusov. V bojih južno od Przemysla je opazoval neki stotnik dne 16. oktobra s svojim daljnogledom, da je trikrat močnejši sovražnik zajel našo 12 do 15 mož broječo lovsko patroljo. Rusi so naše vojake razorožili, postavili ob zid ter — postrelili. To protinarodnopravno in nečloveško postopanje dokazuje pač dovolj, na kaki kulturni stopinji se nahaja sovražnik in kakega mišljenja je. — V zadnjem času skušajo Rusi z nebrojnimi letaki v vseh jezikih monarhije zapeljavati naše vojake, da bi kršili svoje vojaške dolžnosti — dertirali, se uprli, se dali vjeti, napadli lastne zveznike itd. — Rusija se poslužuje od nekdanj najnižkotnejših sredstev in obljublja s hinavskim glasom stvari, katerih dati ne more, pa tudi noče — konec je vedno le knuta in Sibirija.

Goljufivi liferanti. Osješka „Drau“ in po njej nemški listi poročajo: V Budimpešti govore sedaj povsod o nekem škandalu pri dobavah za vojsko. Prišli so na sled velikim ponaredbam kakava. Kemična preiskava je dognala, da čistega kakava skoraj ni več v prometu. Vojaška oblast je izsledila tudi goljufije pri dobavi prepečenca. Več pogodbenih dobaviteljev je dobavilo iz slabe moke slab, neprebavljiv in nevaren prepečenec. V skladiščih so morali dva vagona takega prepečenca uničiti, ker je blago začelo plesniti in gniti. Vojaštvo je pogodbe z budimpeštanskimi velikimi peki (Budapester Grossbäckereien) takoj razdrlo ter oddalo dobave drugim dobaviteljem.

Tiskarna „Sava“ v Kranju

želi vsem cenjenim odjemalcem
vesele božične praznike
ter srečno in veselo
novo leto!

Uredništvo in upravništvo „Save“

želi vsem cenjenim odjemalcem
vesele božične praz-
nike ter srečno in
veselo novo leto!

Vsem svojim cenjenim odjemalcem

želi

VESELE PRAZNIKE

Veletrgovina z železnino in mešanim blagom
„Merkur“ P. Majdič, Kranj.

Lovro Rebolj v Kranju.

Glavni trg

20 52—47

Ravnokar mi je došla **velika zaloga storjene obleke za moške**, kakor tudi za **ženske pelerine**, monteljni i. t. d. Priporočam vljudno sl. občinstvu zalogo in svojo delavnico **na Glavnem trgu**. Postrežba točna in solidna.

Kokriško predmestje

v lastni hiši zaloga **šivalnih strojev** in **potrebščin**. Ravno tam **gostilna**, kjer točim najboljša vina in pivo ter postrežem vedno z **dobrimi gorkimi in mrzlimi jedili**.

Imam tudi obrt za nakup in prodajo posestev in zemljišč.

Največja slovenska hranilnica!

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA V LJUBLJANI, PRESERNOVA ULICA št. 3.

12—12

Sprejema vloge vsak delavnik
in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka.

Denarnega prometa do konca leta 1912
vlog
rezervnega zaklada

700 milijonov kron,
42 mil. 500 tisoč K,
1 mil. 330 tisoč K.

Sprejema vloge vsak delavnik
in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Zobozdravniški in zobotehnični atelje
dr. Edv. Globočnik
 okrožni zdravnik in zobozdravnik in
Fr. Holzhaecker
 konc. zobotehnik
v Kranju

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža,
 je slavnemu občinstvu vsak de-
 lavni dan od 8. ure zjutraj do 5.
 ure popoldne in ob nedeljah do-
 poldne na razpolago.

5 52-49

**Spominjajte se
 Rdečega križa**

**Naistarejša
 trgovina**

Ferd. Sajovic

v Kranju

(poprej J. C. Pleiweiss)

priporoča za

jesensko sezijo

svojo bogato zalogo zimskega modnega blaga, sukna za ženske obleke, bar-
 henda za bluze in obleke, zimskih ševijotov, kamgarnov in lodnov, kakor
 tudi vsega drugega manufakturnega blaga. Volneni robci, pleti, ogrinjalke
 in pleteni robci najnovejših vzorcev in najboljše kakovosti. Zimske srajce, jo-
 pice in hlače za ženske, moške in otroke.

Svilnati robci najnovejših vzorcev.

3 52-49

9-10

Najbolje in najceneje se kupi pri trdki

RUDOLF RUS

v Kranju (poleg lekarne)

Ustanovljeno leta 1885

**Prva in največja zaloga
 ur, zlatnine in srebrnine.**

Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Strogo solidna in poštna postrežba.

Suhe gobe

in druge deželne pridelke v vsaki
 množini po najvišjih dnevnih cenah
 kupuje

M. RANT, KRANJ

trgovina mešanega blaga in deželnih pridelkov

Trbovelski in češki premog.

Restavracija pri kolodvoru

priporoča dobro kuhinjo, pristna vina, češko
 budjeviško pivo. Lep senčnat vrt.

8 52-10

**Najbolj varno naložen denar v vsem
 političnem kranjskem okraju!**

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

**Splošni rezervni zaklad
 (lastno premoženje) nad
 352.000 kron!**

Hranilnica posoja na zemljišča po $5\frac{1}{2}\%$ na leto
 in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer
 dolžnik v teku 45 let popolnoma poplača poso-
 jilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsa-
 kega pol leta po 3 krone.

Koncem leta 1913. je bilo
 stanje hranilnih vlog nad

5 milijonov 442 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam
 nad 4 milijone kron.

$4\frac{1}{2}\%$

brez odbitka rentne-
 ga davka, katerega
 plačuje hranilnica iz
 lastnega. Narasle in
 nedvignjene vlozne
 obresti pripisuje h ka-
 pitalu vsakega pol leta
 — to je dne 30. junija
 in dne 31. decembra
 — ne da bi bilo treba
 vlagateljem se zgla-
 šati radi tega pri hra-
 nilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg
 lastnega rezervnega zaklada mestna občina
 Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso
 svojo davčno močjo. Da so hranilne vloge
 res varne, priča zlasti to:

**da vlagajo v to hranilnico tudi so-
 dišča denar mladoletnih otrok in
 varovancev, ter župnišča cerkveni
 denar.**

Ta najstarejši denarni
 zavod v **Kranju**

uraduje na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do
 4. ure popoldne.